

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katholicusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó papa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 ft., félvre 2 ft. 50 kr.,
negyedévre 1 ft. 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Parlamentari pártok.

IV.

A néppárt.

Nincs a parlamentben csak 18 képviselője, de nyíltan felé, titokban háromnegyedrésze az országnak az ő elveit vallja.

A legválságosabb időben született, mint minden nagy eszme, mely az emberiség megváltását célozza.

Mikor szegények a szegénységünkben gyöngék voltunk, megfosztott a kormány attól, a mi legnagyobb kincsünk volt, s egyedüli vigasztalónk a nyomoruságban: vallásos érzéseinktől.

Azt mondják ez szülte a néppártot: csak az egyházpolitika revíziójáért alakult. Balgák és rosszakarók, a kik ezt mondják! Vajjon attól a pár cseppből telik meg a pohár, mely utolsó gyanánt hull a tele kehelybe? Hiszen a mérleg karját, ha már egyensúlyban áll, kimozdítja a legkönnyebb suly is; kimozdítja egy pehely!

Évtizedek hibái nevelték a néppártot, s az utolsó bűn csak harezba szólította az eszméket, melyek ott éltek a nemzetben közel ezeréve. Néppárti eszmék alapították meg az országot s első néppárti apostola e hazának maga Szent István volt.

És mikor elhangzott a gyilkos parancs, mikor megtépett az első lépés, hogy Magyarország kitöröltesse a keresztény államok sorából; megmozdult az ország

legjobbjai, hogy a keresztény vallásról, a magyar nemzetről elhárítsák a végzetes következményeket.

A nagyurak, kiknek nem volt mit nyerniök a küzdelemben, leszállottak palotáikból a föld népéhez és apostoli szózáttal ajkukon biztatták a csüggedőket: „Ha kiölték belőled a hitet, vigasztalódjál én visszaadom neked; ha elakarják venni vallásodat, ne félj én ott állok melletted a bajban, veled egy sorban küzdök a küzdelemben. Higgyél Istenben tovább is, mert van Isten; szeresd embertársaidat, mert vannak még jó emberek.“ Es a nyomorult viskók lakóinak kimerült vonásaira a lelkesedés, a remény éltető pirt varázsolt. Ujra éledt, újra hitt, s hogy első sorban azokhoz ragaszkodott, a kik reményt és hitet öntöttek belé, ez csak természetes.

De a néppárt nem állott meg az utolsó csepp keserűségének elosztásánál, a midőn keblére ölelte a népet s vigasztalta a lelkieken, nem feledkezett meg az élet más szükségleteiről sem.

Felkereste szegényes otthonukban azokat, a kik kopár, kietlen vidéken, fahéjból készült kenyéren tengetik szomorú életüket. Felkereste azokat a kétségbe sett embereket, a kik hitüket, reményüket veszítették, hogy ebben az országban tovább is fentarthassák magukat és fájdalmas keserűséggel akarták elhagyni a földet, a mely olyan mostohán táplálta. „Itt aknrod hagyni hazádat, mert fázol és éhez, mert rosszak a földed, munkádnak eredménye

csakély és ebből a csakélyből éppen annyival járulsz a városok fényes palotáinak építéséhez, mint azok, a kik benne lagnak? Maradj, és kövess engem. Én gondoskodni fogok, hogy munkádnak több legyen az eredménye, terményeidnek értéke nagyobb és azokon a terheken, a melyek reád neheznek, könnyíteni fogok. Vigyen nagyobb terhet az erősebb, te magad is teher vagy önmagadnak.“ És azok az emberek, a kik azelőtt az uriemberben nem láttak mást, csak zsarnokot és fosztogatót, áhitattal ragadták meg a feléjük nyújtott segédkezést. Az utrakészülő eldobta a vándorbotot s maradt továbbra is ebben a hazában, mert a remény egy új világnak küszöbére vezette.

A kopár hegyvidékek után felkeresték a városokat. A kisparosok szomorú tanyája is megállt helyük volt. Mint a fölkelő nap olyan derűt varázsolt eszméjük a rozszant műhelyekbe: „Tehetetlenek és gyöngék vagytok, mert egyedül álltok. Én leszek az összekötő kapocs, mely összehoz benneteket. Sok kis erő összetéve nagy erőt képvisel. Szövetkezzetek. Én segíteni foglak törekvéseitekben s mig most a nagy tőke és a gyárirag dételgetett kedvence a hatalomnak, én benneteket, mint gyöngébbeket foglak támogatni, mert csak így vehetitek fel a versenyt a pénz urjével. Azt akarom, hogy erősek legyetek, mert ti a nemzet testét képezitek, s ti ha éltek, ha haltok itt maradtok a hazában. A ti ellenfeletek, a pénz, a log, an begördül-

Átalakulások.

— A „Fejérmegyei Napló“ eredeti tárczája. —

Irta: Palásthy Marcell.

Gyermekleányka az Ormos Gizike a gróf ur kasznárának szeme-fénye. Egyszerű kék kartonruhája oly jól állt idomán. Dus szöke haját rózsaszínű szallag tartja össze s a selymes habokból egy-egy kipirult arcú kamélia kandit ki. Mosolygó, folyton mosolygó szájacskája van s mennyit összegagyog e beszédes kis ajak.

Faluszerte „mamá“-nak hívják őt, úgy ragadt reá név játszótársától. Így a jegyzőék Ernőjétől hívják egymást, sejtí talán piciny szívük, hogy nincs melegebb szó a szeretet kifejezésére, mint: „te kis mamám“, „te atyus“, s e két apró furcaság szereti egymást, gyermekszívek szeretetével.

Telik-mulik az idő. A „kis mama“ serdült lány lesz, az „atyus“ távol járt, tanult, most gépész a grófék gyárában. Nagyritkán látják egymást. — A „mama“ gyermekes vonásai kifejezésteljesekké váltak. Tüzes kék szemei, selymes pilláikkal, azok most is a gyermekkoraiak termete nyulánk, karcsu: haja lebontva hosszasan omlik végig vállain, hátán, le a meddig a meghosszabodott szoknya ér. Pajzán, csapongó kedve álmodozóvá lett, — a virág álma az a közelgő tavaszról, napsugárról.

Bontják szirmaikat a virágok, s a gróf

park százados nyárfáinak ezüstös lombjai közt bujkáló szellő oly édes, titkos dolgokat suttog a szerelemről, virágfakadásról.

A vén kastély falain belül is új élet pezsdül meg. A kis zivárványos, elfakult ablakok megnyílnak, rendezés, takarítás zaja hallik a szobákból. Az ifjú gróf jó haza nyaralni.

Pár nap mulva ott sétál a park arnyas utain, egy halvány férfi, sötét tüző szempárral érdekes vonásokkal s kissé bágyadt, unott tekintettel.

Pálcozájával szórakozottan unatkozva lökdösi a kavicsokat az ösvényen és odaszól kisérőjéhez:

— Megyünk mi vissza Jean, megyünk. Unalmas fészek ez. Reggeltől estig tehénbögés pukorikolás, lárna. Ha meg kimenekül az ember a fából: bőség, — fakó akácok, — homok — kopár legelők. Pihá! Nem nekünk való ez.

És Jean szörnyű flegmatikus arccal bölöngat: persze, hogy unalmas, megmondta ő azt még otthon.

— Hagyj magamra — szól a gróf s hogy megmutassa, mennyire unatkozik, az ut mentén nyíló virágok fejéit lecsapdossa pálcózájával. Némelyikről fölszáll a megriasztott mész; s oly fájdalmasan zsong: miért bántod a menyasszonyom, miért? — A gróf folytatja különös szórakozását. Hullanak jobbra-balra a tarka virág fejek.

— Jaj ne bánts a virágokat! — Van szíve?

Összerezzenve fordul meg, valami megmagyarázhatlan érzés szibong végig rajta: „van szíve?“ — Oh van, — van, hisz érzi, hogy megmozdult az most keblében.

A megszólító Ormos Gizike, kék szallagos szalma-kalapja alól egy-egy szöke pajkcsa hajtincs bomlik ki, — tengerkék szemeivel oly kéroen, oly különösen néz a grófra. Majd lehajlik, s a kalap ringó karimája félrebillenve látni engedi a hó nyakat, — Szedegeti a piros virágszirmokat: szegénykék... szegénykék! — A gróf nézi-nézi szó nélkül. Arcát pir futja el. Megrezen benne egy, addig rejtett ideg. Azután némán, de udvariasan kalapot emel és tova siet. A mint elfödik szemei elől a bokrok a kedves virágszedő leányt, — visszanéz. Megmegvillan ott a zöld bokrok között a rózsaszínű ruha. Nézi, mig összefut szemei előtt minden. A galamb turbékol a major udvarán... „van-e szíve?“ — „Szegényvirágok“ Kukkrú—lukurú.

A kis gyöngyvirágok a fü között hintázzák ezüst csemegetyüket. A gróft pajkos nőalakok: veszik körül, kacagnak, mosolyognak; fejcséjükön kék szallagos szalma-kalap, szöke hajfűrtjük kiszabadul alóla. azzal játszik a szellő, — mind megannyi rózsaszínű mezben — szemek kékek, ajkaik édesek. Tova libegve hívják, csalogatják: kövess, kövess!

S a gróf megy. A kavicsos uton parányi lálnyomok látszanak — azokat követi. — Majd meglátja távolról a rózsaszínű ruhás leányt, a sok angyal között az igazit... a mint beleben a kasznárék kertajtáján.

Mai lapunk 8 oldal.

az országba, úgy ki is kerülhet. Holt anyag, melyet idegen lelkek használnak fel céljaikra. Könyviteni a kis emberek terhén ez a mi célunk! Viselje a reátok eső terhek egy részét a milliókban apekuláló tözsde, a mely ma kiváltságokat élvez, míg a szegény nép roskadoz a terhek alatt. Ha hiszel bennem, velem jössz! És a kis iparosok hittel és szeretettel követék azokat, a kik egyedül ajánlottak segítséget és védelmet a szegényeknek.

És apostoli utjokban fölkeresték a városok nyomorultjait, a gyárak rabszolgáit: a munkásokat is. Felkeresték a civilizáció fehér rabszolgáit, kik véres verejtékekkel izzadnak a zakatoló gépek egészségét rabló birodalmában. A keresztényi szeretet őszinte szavai megtalálták az utat az elégtellenen daczos szívéhez, s azok az emberek, a kik már a hazát és Istent is megtagadták az igazságtalanságok feletti gyilkos dühökben: eldobták kezikből a véres jövőt jelképező vörös zászlót és szívökben újból fellángolt a hazaszeretet; ismét tudtak imádkozni. Pedig a hozzájuk intézett szózat rövid volt, de elöttük az mindent jelentett: „Ember vagy te is, emberi jogokra méltó, éppen úgy mint az, a kinek millióit szaporítja porbahulló veritéked. Ember vagy, és emberi jogaidat megvédelmezem azokkal szemben, a kik szegénység rablánczára fűzve téged, döllyösen kikacagják a te jogos követelésedet. Kényszeríteni fogom, hogy a kit te munkád erejével támogatasz, gondoskodjék családod biztonságáról, erkölcsi érdekeid megóvásáról s arról, hogy egészségedet, az emberi étellel uzsoráskodó, keresztényi szeretettel kímélje. Es megszerzem a te fáradt testednek s vallásos lelkednek a hetedik nap nyugalma, a melyet nem szabad elrabolnia téled az emberi kapzsiságnak. Követelni fogom, hogy ne légy kiszolgáltatva a munkaadó önkényének. hanem mindenben a törvény

oitalma alatt állj.“ A biztos jövő reménye volt letéve ebben a rövid programban s az internacionális eszmékkel megmételvezett emberek elégedetlenségének helyén a béke és a bizalom tött tanyát.

De a keresztényi szeretet felkereste a többi elégtelleneket is. Béke jobbot nyújtott azoknak, a kiket a zavarosban halászni szerető elemek, kiakartak tagadni a hazafiak sorából. A haragos nemzetiségek, a kik eddig gyűlöletet éreztek, mert csak arra tanítottak, hálával és megelégedéssel fogadták a hozzájuk intézett szózatot: „Tegyétek félre a gyűlölködést és a haragot s mint a közös hazának gyermekei együttes lelkesedéssel vegyetek részt a munkában. Bennünket a keresztényi szeretet vezérel és ez a szeretet sohasem fog igazságtalanságra ragadni veletek szemben. Fogadjátok el a kínált békejobbot. Ne üzzétek a multak kódében szétioszlott illuziókat, mert álmokban élni, ábrándokat üzeni az élet mindennapi szükséglete nem enged. A föld, a hol születetek, vidékek, melyek felneveltek nem a tiétek s nem a miénk. A Mindenható adta, hogy éljünk isteni parancs, emberi törvények szerint. Közös föld, a melyen csak átfutó vendégek vagyunk, a mely állni fog akkor is, ha mi már porladozunk. Tegyétek eleget Isten parancsainak, mely felebaráti szeretetre tanít; engedelmeskedjétek az emberi törvényeknek, a mely minden honpolgárt egyenlő jogokkal ruház fel, s mindegyiküktől egyet követel. Ne akarjátok a tegnaptól holnapra vissza varázsolni, mert a természet törvénye megmáshatatlán; kódbe veszett multnak nem lehet jövője. A ma munkássága, együttes tevékenysége emberi kötelességünk. A ki ez alól kivonja magát, bünt követ el önmaga és családja s csak közvetve a haza iránt.“ És a kik haragos szívökben gyűlölettel gondoltak a hazára, azok a szeretet szavában megtalálták az

összekötő kapcsot, a mely együttes munkára kényszerít.

És az ország minden részében megértették a szeretet szózatát.

A ki hitet és reményt adott a szenvedőnek, s felemelte a bűnös világban tévelygő lelkeket, hogy megtisztulva a földi salaktól, közelebb emelkedjenek az Éghez; a ki felkutatva hajlékában a nyomort, hogy megvigasztalja; a reményvesztettet, hogy élni megtanítsa: ez a néppárt!

A hazátlanságba vágyó szegények kezéből a ki kivette a vándorbotot, s új munkára serkentette a csüggedőket; a ki a terhek alatt sóhajtozóknak kétségbeesését eloszlatta s a földnépének szemében a hála könyvét fakasztotta: az a néppárt!

A ki támogatást nyújt a kisiparnak, védelmet a munkásnak; a ki lehetetlenné teszi a szocializmus tévelygését és kibékíti a nemzetiségeket, hogy közös munkában résztvegyenek: ez a néppárt!

Nem csoda tehát, ha az ország népe soha nem tapasztalt lelkesedéssel csatlakozott ehhez a párthoz, de igemis az erkölcsi elzüllyöttségnek legrettenesebb bizonyítéka, hogy ez ellen a párt ellen, ez ellen a program ellen a legkétségbeesettebb harcokat folytatta a kormányhatalom.

Milyen gonoszok, milyen bűnösök lehetnek ezek az emberek, hogy érzéketlenek maradnak az emberi nyomor iránt, de sőt a ki ezt enyhíteni akarja, a ki a szenvedőkön segíteni akar, azt az erőszak minden eszközzel elnyomja.

De csak egyeseket, csak az eszme terjesztőt nyomhatták el, maga az eszme él és mielőbb érvényesülni fog.

Kevesen, de az ország nagy többségének nevében fognak küzdeni képviselőink a parlamentben s ez olyan erő, hogy ezzel szemben elenyészik a kormány hazug többsége.

A gróf meg csak áll, egy irányba nézve hosszán, hosszán, s eszébe jut elmosódott álom gyanánt egy régi nyár, egy kedves gyermekkorában itü töltött nyár, mikor együtt játszottak a leánykával a porban. — Miért is nincs az ugy most? . . .

Jaj a virágnak, ha megkívánja a hatalmas vihar, magával sodorja vadul szilajon! S vége a fürgetgnek, ha megszereti a tavasz gyermekét, elenyészik, langyos szellővé lesz, ugy csökölgatja, ugy szívja be a virágnak, édes illatát csendben, boldogan! . . .

A gróf egész nap levert, merengő, elfogult. A kaczagányos ösök komoly képei komoran néznek le rá Szuró tekintetük azt mondja: Te gyöngye, te korcs, ki uradot azt a semmis husdarabot ott bordák közt, te gyöngye — te gyáva! — Ha aztán elfordul, a két függöny mögöl „azt“ a két égszeremet látja előragyogni, — azt mindenünnen — s akkor aztán feledve a büszke ösök, a komor tekintetű sötét képek, feledve minden, a vér, a szív ragadja magával szédületes örvényébe, melyben a halál — gyönyör. Ujra körülte az ezer s ezer parányi tündér, vigyorgó arcu kobold: Te balga, te botor! Fény s meleg nem egy, — nem egy! — Idegesen csenget. Le s föl jár izgatottan, nem veszi észre a belépő inast. Ott áll sokáig az istenadta, s nézi ura elváltzott arcát. Végre észreveszi a gróf: — Jean fekete öltözetemet.

— Csomagolva van méltóságos ur!
— Minek te? . . .
— Ezt az unalmas vidéket? — dadogja ijedten a sápadozó Jean.

— Ki mondta? . . . Jó fiu, menj s hozd öltözetemet

A szolga fejcsóválva engedelmeskedik: mi lelheti a gróf urat? oly különös ma.

Alászáll a nap, csupán félkorongja látszik ki a szemhatár pereméről . . . s egyre halványuló fényűsége látszanak a sötétülő égen.

A park fái hórihorgas árnyat rajzolnak a csillogó, harmatos gyepre. A gróf gondolataiba merülve halad ugyanazon uton, melyen reggel Gizit követte.

Halkan kopog az ajtón. „Szabad“ szól egy mély hang. A gróf belép. Az agg Ormos nem tud hova lenni örömeiben. — Mily szerencse . . . szegény házában . . . Mivel szolgálhatok méltóságos gróf?

— Ugyan édes Ormos bácsi, csak ugy, — ugy mint régen. Emlékezik? — mikor kicsiny gyerek voltam még? Hol az én kis játszótársóm? — tudja, a Gizácska, — ki is kaptam ám tőle a levert virágfejekért.

S a világh úgy beszélt össze-vissza, mint egy szerelmes gimnázista.

— A lány, az künn van a kertben. Sok a dolga, — nincs asszony a háznál. — Ejh! de én a magam bajáról beszélek. Meddig szándékozik méltóságos uram itthol maradni? —

— Meddig, — meddig? — Mig megházasodom. Van is már választottam — régi jegyesem . . .

— Ugy?

— Igen. — Szép, — jó — és — Ormos Gizának hívják.

— De mélt . . .

— Igen én szeretem őt s ha van irántam rég tanusított barátságából egy szikrányi is,

— nem tagadhatja őt meg tőlem, — nem! . . . A jó öreg homlokán veriték gyöngyözik. Oda veregeti tenyeréhez a felkapott üres tajték pipát, — aztán meg izgatottan dobol az ablakon, végre megáll a gróf előtt s alig észrevehetően rezgő hangon szólni kezd:

— Ne beszéljünk erről méltóságos uram! fáj az nekem. Nem való az én szegény lányom, nem él meg a vadvirág oly közel a fényhöz, a naphoz. Elfonnyad az ott, el.“

A gróf szeme kigyullad, lábán égő arcát mintha a Samum izzó lehe érte volna . . . — Jól van. Majd visszajövök, ha nem lesznek oly közel a fényhez . . . a naphoz . . . jó éjt. S kitámolyog, ki az esti szürkületbe.

Az est sötét harangja ráborult a földre. Homály körök-körül, . . . Csak a kasznárlak ablakából szűrődik ki a virágos függönyön át kétes világosság. E halvány fénykévében áll áll Giza. Haja lebontva borul zokogástól lihegő keblére.

„A viszontlátásig . . . Gizi, sugja a gróf . . . s a mint megtögya a parányi puha kaosót . . . elkábul . . . A sötétkék égről ezernyi fényűsávként cikázva hullanak alá a csillagok . . . s mintha valamennyi láng ebbe a két szembe hullana alá, melynek pillantása perzsel . . . éget . . .

— Hallottam mindent, szól a leánya . . .

— Hát szeretsz? . . . igen. — Enyém lész? . . . Kövess . . . Jer! Nem bün az. Szent-ség a szerelem, — nem a világ, a szív szabja tetteit. Oh kövess, óh jöjj! . . . Pillanatig átölelve tartják egymást — szív szíven, ajk as az ajakon s a lázas, lüktető dobogás, a halkán

szabad őket felvenni, csak azért, mert meggyőződésükhez hívek maradtak.

A ki tudja, hogy ezen a vidéken a kis-kereskedéssel csupán a zsidók foglalkoznak, megérti, hogy ezen összeesküvés következtében egyik-másik szegény néppártinak a nagy „bűn“ következtében el kellene pusztulnia, ha keresztény társai nem könyörülnek rajta.

A vidék lelkeskedő papsága, látván ezen kínos helyzetet, amennyire azt anyagi helyzete megengedi, eddig az egyes érleli cikkeknek máshonnan való tömeges megrendelése által segített a bajon, legalább ideiglenesen. Most azonban a fogyasztási hitelszövetkezetek és boltok felállítására által akarja hajórn véglegesen segíteni. Ez által a szegény néppárti választók a zsidók terhére nem fognak esni, mert két kézzel megverte azt az Ur Istent, aki akármiben az új honpolgárok kegyétől függ.

A fogyasztási boltok és a hitelszövetkezetek szervezőinek az a szándéka, hogy a kölcsönt és az érleli cikkekkel lehetőleg olcsón kapja a nép. E célból magát a boltot, illetve a raktári helyiséget, hogy a drága házért fizetniük ne kelljen, adományokból akarják felépíteni. Ilyen boltot, illetve raktárhelyiséget legközelebb Csaczán akarnak felállítani. Azért azon derék népet, a mely meggyőződését szegénységben sem akarta pénzért eladni akkor, midőn más vidékeken a lelketlen kufárok a választókat szöröstől-böröstől megvették, a nemes-szívű emberbarátok figyelmébe a legmelegebben ajánljuk.

Azt hisszük, felesleges ehhez bármit is hozzátennünk. A kinek szíve van, megérti mit kell tennie.

Csak azt jegyezzük meg meg, hogy a jó-tékony adományok közvetítését lapunk is szíves készséggel eszközöli.

A kivándorlás és a papság.

Éhtifusz, görvély, aszkór, a betegségek minden neme látogatta meg a felvidék népet, s ezt nem most tapasztaljuk először, hallottuk már minden télen a felvidék jankiáltásait s épen azért halljuk most is, mert a kormány füle a jankiáltások egész halmazára is süket maradt. Ime ismét kitört a vészkiáltás, bár még csak a tél küszöbére léptünk, mi lesz a felvidékiekkel, ha majd a tél derekán magunk is sanyalódunk?

Eddig a választás betegeinek, sebesültjeinek, vértanúinak hallottuk átkozó, fájdalom, siró szavát, most egy kétségbeesett tömeg könyörgő szavát: Kenyeret! kenyeret! — mert különben kimegyünk.

A liberalizmus nem állotta utját a vészkiáltásnak, mert a husos fazekak körül, mert az urnák körül járkált, s így inkább törődött coriphéusainak bejuttatásával, mint a felvidék bajával. Csak miután a választásokat már befejezték, akkor állt elő a veszély közepett a szolvai járás főszolgabírája Balajthy Mór, ki nem a kormányhoz fordul kenyérért, magát a papságot kéri fel, hogy az Isten igéjével altassa el a nép baját, mert I z v o r és I z v o r h u t a községek Braziliába készülnek vándorolni.

Ime a papság elégtétele csak látszólag! A választás előtt még megvetették a papot, mert lázítja a népet s az nem volt elég, hogy ujságok hasábján, a gyűlések házában az „előrajzok“ piacznán ily váddal illeték a papságot, még egy anarchista vörös proclamatot is bocsájtottak közzé, melyben a papot népámitónak népbolonditónak nevezik s figyelmeztetik a népet, hogy ne hallgasson papjára, mert az visszavezeti őt a középkor sötétségbe.

S ime, most mikor a felvidéken kitört a veszély, ahhoz a népámitó paphoz fordulnak mert „én s velem együtt a politikai hatósági közegek gyengék vagyunk arra, hogy őszinte jó szándékom a mozgalom lecsillapítása, s a kivándorlás megakadályozásában sikerre vesszen.“ . . . „Sziveskedjenek engemet . . . támogatni s szószékről, úgy mint a nyilvános életben meggyőzni őket botor szándékuk vesze-

delmes voltáról“, — ezeket írja Balajthy a pápához.

Ime a liberalizmusnak megnyilatkozó való-lomása: „gyengék vagyunk“, igen, gyenge a hivatalnokság, mely csak pénzzel tud dolgozni a választás körül, s midőn nincs pénz a márkában, a liberalizmus gyengének éri magát, s int a papnak: jöjj segítségül, mert veszélyben a haza! A te szavad Isten szava, ments meg a pusztulástól.

Igen! de a pap a népet ámitja, bolondítja! Hogyan higgyen tehát az a nép neki, mert hiszen ámitónak nem szófás hinni?! S ha az a pap sötétségbe vezeti hivat, miként hallgassanak szavára, hiszen mindenki a világosságban szeret éldegélni?! Mi ez tehát ez a felhívás! Az embernek megáll az esze!

Ez a liberalizmus tehetetlenségének bevallása, ez a liberalizmus anarchista vörös proklamációjának lesújtó ítélete, s mindennél fontosabb e felhívás, mert benne elismeri a papság isteni küldetését, mert ezzel nagyobb erő, sokkal több eredmény jár, mint a közgyűlések küldetésével, ma már divatos kinevezéseivel.

Jöjjetek tehát papok segítségemre, mert ti Isten küldöttei vagytok, nem vagytok ti népámitók, bolondítók, izgatók, ti hazaszerető férfiak vagytok, jöjjetek, oh papok! — Ime a látszólagos elégtétel, mert a választás már el-múlt, e felhívás pedig november 3-án kelt, de választás előtt ugy-e egészen más szél fújt.

A választás idő-vagy oda a haza veszélyben van, jöjjetek papok, oh papok, szivesked-jetek szószékről, úgy mint a nyilvános életben meggyőzni őket.“ Ime a szószék szabad lesz, mely alatt eddig detektív, a jegyzőik besugója állott, hogy mit beszélt a pap, miért lehetne őt börtönre zárni. Most szabad beszélni, akkor, a mikor kenyér kell és nem szó, miért nem fordították a „D-s-d-tt“ Erdélyi 300,000 frjtát e célra? Most mikor nincs pénz, a pap beszéljen. Az Isten igéjével tartja jól az éhes népet.

Miről beszéljen? A kivándorlásról? Csak fujná a tüzet. Beszélnie kell a hazaszeretetről, ez lesz témája. S a tárgyalásban érintenie kell a nyomorúságot, okát, mivel lehetne megszüntetni. S a befejezésben buzdítaná őket a hazaszeretetre, mert „itt élned vagy halnod kell“, miután a kormány eltávolítani fogja a nyomorúság okát.

S ha az okot taglalja, s ezt a beözönlő orosz z-idoókban találja, vajjon nem lesz-e ez izgatás a recepció ellen? S ha az okot csak-ugyan az orosz zsidókban találja meg, vajjon megígéri-e a kormány, hogy ez okot megszünteti? Mert akkor a pap csak ígér, s akkor ámitaná a népet! Hajlandó-e a kormány bizonyos dolgokat megadni, másokat elengedni? Mert nagyobb a hatás, ha a pap mondhatja el ezeket a szószékről — quim de honestaret — mint a falu kisbírója dobolná ki Mert a beszéd ugy ér valamit, ha azt tenni is követi.

Nem ígéri tehát, hanem tenni — ez legyen a jelszó! Félre tehát az alvó liberaliz-mussal, s elő a pozitív kereszténységgel.

Köszönjük a bíró szózatát a veszély közepett, bár követnék a példáját a többiek is. Egyszersmind kérjük felvidéki oltártestvéreinket, mutassák meg, mit tud tenni a pap a haza oltáránál, s mit tud tenni, ha veszély van?!

Egy pap.

A magyar nők tiltakozása.

A mai napon a következők küldötték be tiltakozásukat:

Kolozsvár.

Özv. Fratta Márkusné, Benke Ferenczné, Benke Irén, özv. Balázs Endréné, özv. Sziájtó Ferenczné, Proháb Gyuláné, Balázs Ilona, Müller Frigyesné, özv. Kiss Ferenczné, özv. Erdődi Lajosné, Csukai Elekné, Májor Györgyné, Vedán Miklósné, Moldován Gergelyné, Muntyán Józsefné, Muntyán Margit, Hempel Jánosné, Vinczi Jánosné, Vinczi Rózsika, Józsa Jánosné, Bodoki Sándorné, Molnár Pálné, Ferenci Izabella, Pál Juliska, Hempel Anna, Basa Anna és Lina, Balászi Róza, Pall Mariska, Bakó

Juliánna, Závoki Mariska, Antal Józsefné, Száva Kajetánné, Szabó Róza, Govrik Anna, Lángvizer Józsefné, Tóthfalusi Domokosné, Hudlicza Györgyné, Dankó Istvánné, Kereszt-tesei Józsefné, Grau Jánosné, Janesz Jánosné, özv. Minu Jánosné, özv. Orbán Ferenczné, özv. Bölöni Elekné, özv. Vég Lászlóné, Hadnagy Anna, Kádár Anna, Molnár Pálné, Pogrecz Jánosné, Krisán Mariczi, Krisán Jánosné, Kolozsvári Jánosné, Bányai Györgyné, Mansz Jánosné, Virág Gyuláné, Deák Istvánné, De-zbodesz Emilia, Engelbrecht Ferdinándné, Pap Miklósné, Kapeza Árpádné, Benkő Józsefné, Pap Lina, Fájér Jánosné, Fájér Zsuzsanna, Heincz Anna, özv. Heincz Antalné, Csordás Józsefné, Csordás Irma, Varga Pálné, Sergyám Jakabné, Kövendi Istvánné, Dobai Róza, Egei Jánosné, Sámuel Józsefné, Kis Andrásné, Kisán Katica, Fehér Andrásné, Bréda Jánosné, Duróczi Ferenczné, Pável Istvánné, Próza Mihályné, Koncz Bódné, György Zsuzsa, Oszvart Józsefné, Szatmári Ferenczné, Mik Jánosné, Császár Józsefné, Zaruba Ferenczné, Hajdu Pálné, Asztalos Ferenczné, Szuli Józsefné, Szuli Ferenczné, Kaptel Jánosné, Boros Róza, Boros Péterné, Krisztián Jánosné, Gál Jánosné, Tóth Györgyné.

Fatt Györgyné, Fodor Mihályné, Mike Istvánné, Mátyus Ferenczné, Szilágyi Mihályné, Berki Sándorné, Szabó Samuné, Szilágyi Anikó, Papp Jánosné, Bárdusz Lászlóné, Szabó Jánosné, Almási Józsefné, Gaóc Katalin, Bot Mártonné, Szabó Ferenczné, Deák Ferenczné, Dósa Andrásné, Tsipkés Elekné, Timár Szabó Istvánné, Kis Máténé, Márton Rozália, Venczel Györgyné, Visztaí Viola Istvánné, Rácz Anna, Fitznek Vilmosné, Pitték Vinczéné, Márton Pálné, Kutas Dánielné, Kiss Simonné, Bognár Gáborné, Kun Borbála, Simonffy Zsuzsanna, László János Gáspárné, Koncz Andrásné, Szuli Józsefné, Csiki Józsefné, Fazekas Andrásné, Nagy Miklósné, Csiki Györgyné, Dobrai Stefánia, Finta Pálné, Bodor Pálné, Bodor Istvánné, Fornai Jánosné, Turgyán Györgyné, Gergely Antalné, Szopós Elekné, Jánosi Györgyné, Gergely Jánosné, Kun Gergelyné, Pál Anna, Molnár Pálné, Somodi Lidi, Tekenes Judtt, Kelemen Józsefné, Gothárd Juliánna, Kis Sándorné, Lőrinczi Mária, Szócs Lajosné, Benkő Lászlóné, Szabó Bálintné, Bokor Mártonné, Deritei Jánosné, László Jánosné.

A lapunkban eddig közölt tiltakozók száma 2400. — A tiltakozók neveinek közlését a mai számmal befejezzük.

Ifj. dr. Zichy János gróf.

Az „Alkotmány“ legutóbbi számában egy cikksorozat nyit meg, melyben az új néppárti képviselőket mutatja be olvasóinknak.

A cikksorozat ifj. dr. Zichy János gróf életrajzának ismertetésével kezd meg. Tekintve azt a szivélyes viszonyt, mely lapunkat ifj. Zichy János személyéhez fűzi, sietünk közreadni a fent idézett lap közleményét annál is inkább, mert a vármegyénkben lakó fiatal gróf megveszerte nagy népszerűségnek örvend s bizonyval mindenki hálásan veszi, ha életrajzával megismerkedhetik.

„Fiatal még, — írja ifj. Zichy János grófról a nevezett lap — de nem is grófi rangjánál, hanem nagy politikai képzettségénél és szereplésénél, alapos műveltségénél fogva, máris egyik vezéralakja a néppártnak.

Ifj. dr. Zichy János gróf született 1868. máj. 30-án Nagy-Lángon, Fejérmegyében. Középiskoláit a 4-ik osztályig a kalsburgi Jezsuitáknál, ezután pedig Székesfejérvárott a ciszter. főgimnáziumában végezte. Főiskolai tanulmányait Berlinben kezdte, majd Budapesten fejezte be és 1892-ben államudományi tudorrá lön. Egyetemi hallgató korában létesítette Budapesten a Szent-Imre önképző-egyletet s azt tekintélyes és az egyetemi életben számottevő faktorrá emelte.

Jogi tanulmányainak befejezése után terjedelmes gazdaságainak kezelésében nyert gya-

korlatot és mint ilyen a fejérmegyei gazdasági egyesületnek létezését bizottságában működött.

Fejérmegyében több tűzoltó-egyletet alakított és alakít ma is, így a többek között a nagy-lángit is, mely jelenleg a legelső tűzoltó-egyletek sorában áll s ugyezen, valamint a többi általa alakított egyletek szervezését és vezetését is személyesen eszközöli.

1893-ban Fejérmegye tiszteletbeli aljegyzője lett, 1894-ben tagja lett a magyar főrendiháznak, 1893-ban nősült meg, a mikor is elvette Zichy Géza gróf akkori intendáns leányát Zichy Margit grófnót.

A néppárt megalakítása előtt tevékeny részt vett az országban megtartott katolikus nagygyűléseken. A Budapesten tartott kath. nagygyűlésen a tan- és nevelésügyről tartott terjedelmes beszédet, majd a Székesfejváron lefolyt kath. nagygyűlésen egy új politikai párt keletkezésének szükségességéről értekezett s nagyrészen az ő beszédének hatása alatt született meg ugyanakkor az országos néppárt.

A párt programjának összeállításánál, valamint a párt országos szervezésében tevékeny részt vett és ez év folyamán számos néppárti gyűlésen szónokolt és elnökölt. — Nagy része volt a „Fejérmegyei Napló” megalakításában s ezen lapban, valamint az „Alkotmány”-ban is számos magvas cikkre jelent meg, bizonyosságul annak, hogy új Zichy János gróf nemcsak mint szónok, hanem tollal is ügyesen, lelkesen terjeszti és védi a néppárt elveit.

Ő volt az, ki 1894-ben a nyitrai kerületben két izben lépett fel néppárti programmal, először Latkóczy államtitkár, majd Janits Imre ellen.

Az egész ország tudja, hogy mily utonmódon és eszközökkel üttett el akkor a mandátumtól, ezért nem is ismételjük az ott történeteket.

Rokonszenves, elegáns megjelenésű, jó szónok, a ki minden kérdésnek a mélyére hat. — Egyik legtevékenyebb tagja lesz a Háznak.”

HIREK.

— A királyné nevenapja. A királyné nevenapja alkalmából holnap délelőtt 9 órakor fényes istentisztelet lesz a székesegyházban. A misén dr. Steiner Fülöp megyés püspök fog pontifikálni s jelen lesznek a városi és megyei tisztviselőkön kívül a székesfejvári helyőrség tisztikara teljes számban.

— Az orleansi hercegi pár Kis-Jenőn. Fülöp orleansi herceg, nejevel Mária Dorothea főherceggasszonygyal az aradcsanádi vasut külön vonatán Kis-Jenőre érkezett. A pályaudvaron hivatalos fogadtatás nem volt, de az egybegyűlt közönség lelkesen üdvözölte az új házaspárt. Másnap már hajnalban vadászni indultak. Ez alkalommal az orleansi herceg kitűnő vadásznak bizonyult. Száznegyven lépésről első lövésére leterített egy gyönyörű özbakot. A hercegnő, ki nem használta fegyverét, mindig férje oldala mellett tartózkodott. Délben az erdőben dejeuner volt, melynél Libits felköszöntötte a herceget, ki viszont vadásztársaira üritette poharát. A első nap eredménye a következő: 354 nyul, 60 fácány 3 özbak, 1 róka, 1 vadmacska és 2 szalonka. A hercegi pár a dejeuner után Brüsszszelbe utazik.

— Püspöki konferencia. Mint megbízható forrásból értesülünk még e hó folyamán az ország püspökei közértekezletre jönnek össze Vasváry Kolos hercegprímás budavári palotájában. A meghívókat legközelebb küldik szét, a tanácskozás egyik főtárgyát a lelkeskedő papság kongrua javítása fogja képezni.

— Kinevezés. A városi pénztár új szabályrendelete folytán a pénztári hivataloknál előforduló czimváltozások illetve kinevezésekben részesültek Raïniss József és Mohai Lajos pénztári könyvelők kik számvevőkké és Kunst János ki számfejtővé nevezetett ki.

— Hám János boldoggá avatása. Szatmár apostoli lelkülettű püspöke Meszlényi Gyula szívéhez nőtt idejét, szent életű elődjének boldoggá avatását megvalósulás elé viszi. Áldott legyen érte a püspök, de áldani fogják őt a magyar katolikusok milliói is, hogy a millenium ünnep tengerében bevilágít ez a spezializ katolikus mozgalom. Szatmár városában most folynak a boldoggá avatás ügyében a tanu kihallgatások. A tanu eskü által hitelesített feleleteit Meszlényi püspök Rómába küldi.

— Pályázat. A sárosi plebániához tartozó Szolgaegyháza főközségben a róm. kath. önálló tanítói állomás megüresedvén, arra ezennel pályázat hirdettek. Évi fizetés: készpénzben számítva 350 frt s lakásul egy szoba téli fűtéssel. Mindazon okleveles tamitó urak, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, okmányokkal felszerelt s az iskolaszékhez czimzett kérvényeiket minél előbb alulirothoz Sárosdra, (Fejérmegye) küldeni sziveskedjenek. Vavró József plebános és iskolaszéki elnök.

— Betörés. Ugy látszik a cigányok, a kik Székesfejvár körül ütöttek fel tanyájakat ismét kedves foglalkozásaikat fizik, betörnek a lakásokba. Legalább e mellett bizonyít, hogy tegnap pénteken két helyen is volt betöréses lopás, honnan jobbára ágyneműeket vittek el. A cigányoknak pedig ágynemű kell most legjobban, mert ők is megérik a hideget. A felsővárosban lakó öz. Szabóné és Berregi Györgyhöz törtek be, s ágynemű és egyéb tárgyak elvitele után elillantak. A rendőrség keresi, de vajjon megtalálja-e a tolvajokat.

— Tisztul a város. A rendőrség nagy buzgalommal szedegeti össze éjjelenként a gyanus kóborló alakokat. Alig mulik el nap, hogy a razzia eredménytelen maradna. Tegnap, pénteken éjjel ismét elfogtak a czirkáló rendőrök 3 lányt s bevitték a „hüvösre”. A rendőrfőkapitány egy-egy heti börtönre csukatta el őket, melynek kitöltése után eltoloncolják illetőségi helyeikre.

— Difteritisz Székesfejvárott. A szülők réme, a gyermekpusztító difteritisz felütötte fejét Székesfejváron. Legelőször Fésüs Ferencz jancsár-utcai lakosnál konstalták hivatalosan. Alig hogy eltemette Fésüs az egyik gyermekét, a másikat is bevitték tegnap délután a temetőbe. Minden szülő rettegéssel gondol a veszedelemre, mely olyan hirtelen megtölti a temetőt az apró fejjakkal. A főorvos és a rendőrség a legszigorubb intézkedéseket tette a ragály tovatérjedésének megállítására. Vajha sikerülne!

— A részegség következménye. Boda Ferencz, Halász János válnakozónak kocsisa, hétfőn, november 16-án ittas állapotban hordta kocsiával a kavicsot a lovasberényi utra. Ezen foglalatosságát a kocsirol leesett és pedig oly szerencsétlenül, hogy eltörte mind a két lábát a rajta keresztül menő kocsi. A szerencsétlen kocsiat a kórházba vitték.

— Tolvaj Erdély. Erdély Ferencz csavargó hétfőn este a vásártéri Szelke féle majorban a kerítésen át bemászott s az udvarról pedig egy szegény kocsisember szobájába hatolt be. Már javában szedte össze az elvihető doljokat, mikor Arany kiségitő rendőr észrevette, s még idejekorán megfogta. Erdély most a rendőrség börtönében üli végig a rá kimért büntetését.

— A főkapitány figyelmébe. Nem mi vagyunk az elsők, a kik nyilvánosan panaszt emelünk ama türhetetlen állapot ellen, melynek a bérkocsisok hanyagsága miatt, az estéli vonattal érkező utasok ki vannak téve. Alig

egy-két kocsi várakozik kinn a vasutaknál, úgy hogy az utasok akár óhajtják, akár nem, kénytelenek omnibuszon jönni be a városba, a hol czepelehetik csomagjaikat a hideg téli éjszakában egész lakásukig. Ez az állapot talán még sem méltó Székesfejvárhoz! Elvárjuk a főkapitány intézkedését hasonló esetek megállítására.

— Kárba veszett keresztvíz. A „Vácsi Közlöny” írja a következő jellemző esetet: „A hatvanas években Egerben Reményi Ede hangversenyzett. Válogatott közönsége első sorában helyet foglalt Bartakovics Béla éresek, a ki az ismeretlen születésű Reményit megkeresztelte és bőkezűen segélyezte művészi tehetsége iskolázásában. Reményi forszdarabja a „Repülj fecském” után viharserűen tört ki a közönsége tetszése. Miután a művész belefáradt a sok hajlongásba, leszállva a pódiumról Bartakovicsához lépett: „Nos, öreg, hogy tetszik?” kérdé s fideliter megpergette az ámuló-bámoló agg éresek vállait. Válasz helyett Bartakovics titkárához, Tárkányi Bélához fordult s hangosan így szólott: „Na fiam, ezen a Reményin is kárba veszett a mi keresztvízünk.”

— Fácánvadászlat. Gróf Zichy Ödön tulajdonát képező Havran vasúttán — miat levelezőnk értesít — e hó 16-án kedden tartott meg az évi fácánvadászlat. Résztvettek a vadászaton a házigazdán kívül annak fia ifj. Zichy Pál és Antal, azonkívül gróf Zichy Lázár, dr. Hochreiter Kornél uradalmi ügyész, dr. Bakos, urad. joggyakornok, Krivának főerdész és az urad. tisztség. Az eredmény kielégítő volt. A vadászatot Tónay Tivadar vendégszerető házánál fényes ebéd követte, mely alatt a délutáni órákig vígan mulatott a vadász-társaság.

— Rendkívüli közgyűlés. Székesfejvár törvényhatósága ma délután 2 órakor a városház nagytermében rendkívüli közgyűlést tartott, melyen a szervezési szabályrendelet kiegészítő részét képező számvevőégi és pénztári szolgálati utasítás tervezete került tárgyalás alá.

— Székesfejvár virilistái. Az igazoló választmány f. hó 13-án dr. Fanta Adolf elnöklése alatt ülést tartott, melyen megállapított az 1897. évre szóló értékkelviselők (virilisták) névsora. A névsor összeállítása: 1. Karl József 2518 frt 80 kr. (kétsz. ip. kam. tag.) 2. Herczeg Ignác 1985 frt 12 kr. (kétsz. ip. kam. tag.) 3. Szelke Kristóf 1392 frt 89 kr. 4. Piskó László 1354 frt — kr. 5. Madaras Lipót 1250 frt 70 kr. (kétsz. ügyv. okl.) 6. Felmayr Károly 1241 frt 26 kr. 7. Havranek János 1084 frt 32 kr. 8. Aujeddy Adolf 1003 frt 22 kr. (kétsz. tan. okl.) 9. Balogh Lukács 905 frt 50 kr. (kétsz. ál. orv. okl.) 10. Dr. Eder József 874 frt 40 kr. (kétsz. orv. okl.) 11. Tóth Artur 837 frt 38 kr. (kétsz. fel. szerk.) 12. Dr. Szendeffy József 808 frt 94 kr. (kétsz. orv. okl.) 13. Bierbauer János 783 frt 94 kr. 14. Reichardt Mór 734 frt 33 kr. 15. Farkasdy Dezső 728 frt 48 kr. (kétsz. ügyv. okl.) 16. Rechnitzer Soma 721 frt 50 kr. 17. Peuszer Frigyes 680 frt 39 kr. 18. Lőrincze Elek 652 frt 8 kr. 19. Lichtnecker Antal 645 frt 93 kr. 20. Tóltényi Antal 642 frt 84 kr. 21. Ifj. Eisenbarth Ágoston 638 frt — kr. (kétsz. gyógyszer. okl.) 22. Vajmár Ferencz 635 frt 47 kr. 23. Saly István 609 frt 10 kr. 24. Dr. Szabady József 601 frt 80 kr. (kétsz. ügyv. okl.) 25. Langráf Gábor 598 frt 88 kr. 26. Emhecht József 588 frt 72 kr. 27. Karl István 581 frt 10 kr. 28. Kaltenecker Márton 569 frt 34 kr. 29. Dr. Fanta Adolf 568 frt 64 kr. (kétsz. orv. okl.) 30. Dr. Saára Gyula 561 frt 12 kr. (kétszeres ügyvédi oklevél.) 31. Schlamadinger Antal 531 frt 6 kr. 32. Flits Miklós 519 frt 30 kr. 33. Paulovits Ferencz 515 frt 35 kr. 34. Deutsch Ignác 504 frt 94 kr. 35. Mirth Ferencz 498 frt 45 kr. 36. Dr. Árkai Antal 487 frt 56 kr. (kétsz. orv. okl.) 37. Id. Almásy Ferencz 485 frt 33 kr. 38. Dr. Kövessy István 483 frt 24 kr. (kétsz. ügyv.

okl.) 39. Galambos István 472 ft 42 kr. 40. Tóth Aladár 468 ft 71 kr. 41. Schlamadinger Alajos 447 ft 22 kr. 42. Pollák Armin 442 ft 21 kr. 43. Almássy József 440 ft 93 kr. 44. Id. Mann József 433 ft 16 kr. 45. Kreizler Sámuel 427 ft 46 kr. 46. Idősebb Eisenbarth Ágoston 425 ft 65 kr. 47. Fekete József 407 ft 38 kr. 48. Veisz Károly 402 ft 27 kr. 49. Say Ferencz 385 ft 81 kr. 50. Bauer Károly 382 ft 92 kr. 51. Schnetzer Nándor 356 ft 40 kr. — Az 1896-iki virilisták közül részeit kimaradtak, részeit nem jelentkeztek: Kovács István, Kovács Mihály, Németh János, Reinitz Lipót és dr. Schwartz Új virilistáknak léptek be az 1897. évre: Bauer Károly, ifj. Eisenbarth Ágoston, Fekete József, Karl István és Schnetzer Nándor. — A virilisták közül Fekete József egyszerűs mind a Viziváros részéről választott bizottsági tag. Lemondása folytán a jövő év elején a Vizivárosban egy választott bizottsági tag helye betöltendő lesz. E helyre — mint értesülünk — a polgárok Kovács István vár. biz. tagot, városunk községi tanácsban álló polgárát szándékozzák megválasztani.

— **Tragédia a koporsónál.** Mélyen megrendítő eseménynek voltak a tanu azok, a kik f. hó 12-én Veszprémben, a Tallián-féle ház ravatalszobájában voltak a megboldogult püspök temetése előtt. A ravatal körül álló gyászolók közt volt Huber Károly nyug. tanító is, a ki Tallián Lázárnak régi hírséges embere, benső bizalmasa volt. Az öreg tanító némán, könnytelen szemekkel állt a koporsónál, senki sem vette észre rajta a megindulást. Mikor aztán felemelték a koporsót, hogy levigyék az udvarra, Huber egy hang nélkül a szívéhez kapott és összerogyott a koporsó mellett. Eszméletlenül hozták le és kocsi szállításra hozták; szélhűtés érte, mely megbenitotta balfelét és elrabolta beszédképességét. A gyászoló közönség közt villámgyorsan terjedt el a tragédia híre, mindenféle suttogva beszéltek az emberek a megindító esemény részleteit, hogy hogyan lett Huber Károly áldozatává annak a néma keserveknek, a mely nem tudott a szívéből utat találni a szeméhez...

— **Megszöktetett hercegisasszony.** Párison át szenzációs hír érkezett Genuából. Don Carlos spanyol trónkövetelőnek Elvir a nevű leányát, a ki különben Bourbon hercegisasszony is, Vareggióból, a hol üdülés végett tartózkodott, egy Forchi nevű római festő megszöktette. A szerelmes pár több napon át a genuai Concordiai fogadóban tartózkodott, aztán pedig Vintimillán át Franciaország felé indult. A hercegisasszony háromszázezer frank értékű ékszereket vitt magával. Forchi a merész szöktető, nős ember és több gyermek apja.

— **Az első magyar orvosnő.** Lapunk egyik elmúlt számában említettük volt, hogy gr. Hugonny Vilma doktornő zürichi oklevele nék nosztrofikálásért folyamodott a vallás-és közoktatásügyi miniszteriumhoz. A miniszterium a nosztrofikálást a három orvosgyakorlati vizsgálat letéveséséhez kötötte.

— **Hangverseny és vacsora.** A székesfejérvári V. honvédkerület zenekara f. hó 21-én este a „Magyar Király“ szálloda emeleti termében terített asztalok mellett a helyőrség tisztikara részére hangversenyt rendez, melyre a hivatalok, egyletek, tanintézetek, társulatok főnökei (igazgatói) családjaikkal együtt meghívottak. A meghívottak megjelenésre ez uton is felkértek. A hangverseny kezdete esti fél 8 kora.

— **Frühzeitig balesete.** Frühzeitig Mór székesfejérvári szállagkereskedő hétfőn reggel Sárkeresztúron nagy baleset érte. Midőn a sárkeresztúri vendéglőből — hol szálva volt — kibajtatott a kocsit feldült s Frühzeitig oly szerencsétlenül bukott le a kocsirol, hogy fején és lábán súlyos sérülést szenvedett. A szerencsétlenül járt kereskedőt súlyos sebe miatt rögtön haza szállították s a városi kórházba helyezték el, hol dr. Trummer Gyula vette gyógykezelés alá.

— **Gyászjelentés.** Alapi Salamon Sophie, vagy maga, valamint öz. alapi Salamon Vinczéné szül. alapi Salamon Mária és az összes rokonok nevében mélyen szomorodott szívvel jelentik a felejtethetlen jó atya, illetve sógorának alapi Salamon Ádám 1848—49. volt honvédhúszár századosnak f. évi november hó 17-én d. e. fél 12 órakor, életének 68-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos kimúltát. A megboldogult hült tetemei f. hó 19-én d. u. 2 órakor fognak Felső-Alapon örök nyugalomra helyeztetni. Az engedélt szent mise áldozat pedig f. h. 20-án d. e. 10 órakor fog az alsó-alapi r. kath. templomban az Urnak bemutatni. Áldás és béke drága poraira.

— **Tolsztojt számúzik.** A lengyel lapok azt a hírt jelentik Pétervárról, hogy az orosz kormány vádat gyűjt Oroszország legnagyobb élő írója, Tolsztoj Leo gróf ellen. A kormány azzal vádolja őt, hogy előmozdítja a szekta-ügyet és romlással fenyegeti az orosz állami egyházat. Az orosz kormány Tolsztojt valószínűleg Szibériába fogja deportáltatni.

— **Az egyetem hallgatói.** A tudomány egyetem kvesztori hivatala most állította össze a hallgatóság statisztikáját E szerint a hallgatók száma az idén szaporodott. Míg tavaly a beírtott hallgatók száma 4407 volt, az idén 4697-re emelkedett. Az idén a jogi és bölcsészeti kar hallgatóinak száma emelkedett, míg az orvostanhallgatók száma tetemesen csökkent. Az idén a jogi karra beírtottak 3171 hallgató, tavaly 2870, a többség 301. Ezek közül 2917 rendes, 284 rendkívüli hallgató. A hittudományi kar hallgatóinak száma 86, tavaly 77, többlet 9. Közülük rendes 83, rendkívüli 3. Az orvosi karra beírtottak 742-en, tavaly 832-en, apadás 90. A beírtottak közül rendes 721, rendkívüli hallgató 21. A bölcsészeti karra beírtottak 578-an, tavaly 505-en, többség 73, közülük rendes hallgató 522, rendkívüli 56. A gyógyszerészettanra beírtottak elsőévesek 66-an, másodévesek 54-en, tavaly elsőévesek 63-an, másodévesek 60-an. Az idén tehát a hallgatók száma 290-nel emelkedett.

— **Mi érdekli a néket leginkább?** A Wornan című angol lap fölvetette ezt a kérdést és a beérkezett válaszok meglepő eredményt hoztak, hogy a néket első sorban a politika érdekli. Azután következnek csak irodalom, tudomány és művészet. Azt két asszony se írta, hogy legjobban a házi ügyek érdeklik.

— **A szegény iskolás gyermekek El-dorádója.** A brüsszeli városi tanács, a minap elhatározta, hogy az iskolaköteles gyermekeket, ha szülei kivánják, ingyen látja el ruhával és élelemmel. A város e végből több millió kölcsönt akar fölvenni s az ekképpen magára vállalt terhet a jövedelmi adóból fogja törleszteni.

— **Énhalál fűvészségből.** Courbevoieban, Páris egyik külvárosában a minap a sző szoros értelmében éhen halt egy asszony akinek évenként vagy 6000 forint jövedelme volt a vagyonából. Couillardnak hívták, 86 éves volt. A napokban fölűnt azoknak, kik egy házban laktak vele, hogy nem látják többé az agg asszonyt, és mivel erős rossz szag áramlott kifelé a lakásból, a dolgról értesítették unokaöccsét, a ki Párisban lakik. Ez a rendőrséggel behatolt a lakásba, a mely úgy tele volt zsufolva drága butorral és műtárgyakkal, hogy először utat kellett törni, hogy a keresett asszonyhoz juthassak. Egy régi, rozoga ágyon feküdt, csontváza fogyva, holtan. Az orvosi vizsgálat kiderítette, hogy Couillard asszony minden gazdagsága közepette, éhen halt! Az értékpapirjait azonban a zen ori asszony úgy elrejtette, hogy mindeddig nem tudták megtalálni.

— **Szerencsés Menelik.** Triest egy vendéglőjében a múlt pénteken két iskolás fiút fogtak el, a kik Grázból szöktek meg és Menelik ellen készültek háborúra. Erre a célra volt is tíz forintnyi titköltségük. Menelik azonban előrelátó és szerencsés ember. Ő idejekorán megkötötte a békét Olaszországgal és így remélhetőleg a grázi fiúk is hazamennek, hogy apjuk pipaszarával megejtsék az elszámolást.

— **A kötelező koronaérték behozatala.** Wekerle volt pénzügyminiszter, mikor 1892-ben a valuta törvényeket tárgyalta, a készpénzfizetések megkezdését 1897-re helyezte kilátásba. A készpénzfizetések megkezdéséről természetesen még sokáig nem lesz szó, de a koronaértékben való kötelező számítás már a valutatörvények alapján s a koronák forgalomba hozásával el lett volna rendelhető. Mindeddig nem történt s Lukács pénzügyminiszter még csak legújabbán tett ígéretet a törvényjavaslat elkészítésére. Mint most értesülünk, a koronaértékben való kötelező számításra vonatkozólag mindakét pénzügyminiszteriumban készült törvényjavaslat. A kötelező számítás megkezdését a két kormány 1898. január 1-re tervezi.

— **A jeruzsálemi főrabbi.** Följelentés folytán értesült a belügyminiszter, hogy az országban Arvas József nevű állítólagos jeruzsálemi főrabbi könyvirodalmakat gyűjt. A miniszter ennek következtében leiratot intézett a 'örvényhatóságokhoz, melyben tudatja, hogy ő bizonyos Arvas József nevű jeruzsálemi rabbi részére egyházi tartamra állított ki gyűjtési engedélyt. Felhívja a hatóságokat; néznek utána, vajjon a fentebb nevezett állítólagos jeruzsálemi főrabbi nem azonos-e azzal, a ki az engedélyt nyerte, vagy pedig Arvas József engedély nélkül koldul. Ravasz Józsefnek az az engedélye már szintén lejárt, tehát nincs joga könyvirodalmakat gyűjteni. Felhívja a szabályszerű eljárás ellene megindítandó. — A rabbit, ha nyakoncsipik, megfelelő büntetés után az ország határára toloncsolják.

— **Macchiavelli és az örmények.** Londonból írják: „Az örmény kérdésnek és a megszárlásoknak senki más az oka, mint Macchiavelli. Ezt a lángeszű teóriát állítja fel egy „ifjú török, Divan Kélékián, egy angol legújabb számában. Szerinte Abdul Hamid uralkodásának első éveiben egy bizonyos török diplomata, Rehid pasa nagyvezér tanítványa, aki az ó-török reakcionárius párt elveit követte — kihasználta egy audienciát arra, hogy a szultánnak török fordításban átnyújtsa Macchiavelli iratait. Macchiavelli rossz tanácsai rontották meg Abdul Hamid jó erkölcsét és vetették meg a szultán szerencsétlen politikájának alapját.“

— **Páris vízfogyasztása.** Páris városában 1895-ben 200 millió köbméter patak- és forrásvízet használtak el. A patak, illetve folyóvizet vették: a Szajnából 45.719.900 köbm., a Marneből 27.495.450 köbm., az Orreából 52.191.350 köbm., s artézi kutból 1.814.050 köbmétert. Összesen 127.220.750 köbm. Forrásvíz összesen 71.941.500 köbm. kellett. 1880-ban Párisban 34.938 előfizetője volt a vízvezetéknek 1895-ben 67.000 s néhány száz, ugy, hogy csak azok nem tartoznak a vízvezeteki bírlők közé, a kik albérlők vagy épenséggel koldusok.

— **Magyar protestánsok halljátok meg!** A jelen iskolai év elejélel vonultak be a jezsuiták az oxfordi egyetemmel kapcsolatos collegiumukba. Az egyetem hatóságai barátságos, előzékeny fogadtatásban részesítették a jezsuitákat, a város lakosságán pedig nyoma sem látszik az ellenszenvnek, a régi protestáns elfogultságnak. Ime ily váltakozásokon ment át az angol protestántizmus e század alatt; így közeledik a kath. egyházhoz. Nálunk még a régi elfogultság és gyűlölködés uralkodik, holott a magyar nemzet megmentésére nincs más mód, mint a katolikus és protestáns magyarok kibékülése az Isten akarata szerint.

— **Zsidó világkiállítás lesz Jeruzsálemben.** Az ügyet a Párisban székelő „Alliance Israelite“ vette a kezébe. A mintát a mi budapesti retrospektív történelmi kiállításunkról vették. A nevezett zsidó világszövetség egy tagja, Honoré, e czéllal járt Budapesten a mi kiállításunk tanulmányozása végett s most Jeruzsálemben készül, hogy az előkészületeket a helyszínen megkezdje. Még szerencse, hogy a tervezők nem Budapestet szándékoztak tervük kivitelével bologítani. Mert megtehették ám a mai világban ezt is. Hisz annyi zsidó sehol a világban nem lakik egy városban, mint Budapesten.

— Alvó növények. Már évtizedek előtt megfigyelték, hogy vannak növények, melyeknél az ébrenlét és az alvás szabályosan változik. Olyan növényeknél észlelik ezt, melyeknek összetett leveleik vannak, — de ezeknél is csak a fiatal példányokon. Az alvó növényekhez tartoznak a *Strephium guianense*, *Pimelena spectabilis* és néhány fűféle. [Az alvás abban nyilvánul, hogy a növények leveleit vagy fölfele vagy az ág hosszában összehajlítják és így éjszaka a levélnek az ellenkező oldala van kifelé fordítva, mint nappal.

— Az alkohol hatása a táplálkozásra. Az amerikai Yale-egyetem élettani laboratóriumában legutóbb két tudós: Chittendon és Mandel érdekes vizsgálatokat végeztek arra nézve, hogy az alkoholnak milyen befolyása van a táplálkozásra? A kísérletekből az derült ki, hogy ha a táplálékhoz egy-két százalék abszolút alkoholt vegytenek, ez még elősegíti az emésztést, ellenben nagyon hátráltatja, ha ennél több alkoholt használnak. Egy esetben mikor három százalék alkoholt vegyitettek az ételbe, a táplálkozás 17 százalékkal rosszabb volt. Ugyanez volt eredmény, ha az abszolút alkoholt rospálinkával helyettesítették vagy pedig megfelelő mennyiségű brandy-t vagy gint vegyitettek az ételbe. Az alkohol tehát, csakély mennyiségben hasznára válik az emésztésnek; de csak nagyon kis mennyiségben, nagyobb adagban hátrányosan hat a szervezet fenntartására.

— A csodafényképek. Nagy feltűnést keltettek annak idején a csodafényképek, a melyeket Röntgen az úgynevezett X-sugarakkal állított elő, és méltán, mert szinte hihetetlen volt, miként lehet az élő ember csontvázát lefényképezni. Ma már köztudomású ez a felfedezés és nagy jelentőséget főleg orvos-buvarok használnak fel, akik azon fáradoznak, hogy tökéletesítsék Lenárd-Röntgen felfedezéseit. *Rey és Contremoulin*, a párisi Académie des sciences november havi ülésén bámulatos éles fényképeket mutattak be, a melyeken a kéz csontjain kívül vala mennyi éris meglátszik Tanulmányozni sikerül az előadók módszerével az élő hártyák vérkeringését, a csontosodás haladását és a fogak fejlődését. Egy charlottenburgi tanárnak olyan erős hatású Röntgen-féle sugarakat sikerült fölidéznie, a melyek 2 és fél milliméter vastag zinkpléhen és vaslemezeken áthatolnak. A sugarak oly intenzívek, hogy áthatolnak Buka tarár laboratóriumában 2 centiméter vastag asztalmezezen, az asztal alatt álló zinkszekrényekén, a melyben egy csomagban hat fényérző lemer fektült és valamennyi hat lemezben élesen megjelent a zinkszekrényke fedelén levő fogantyú. Buka tanár megkísérelte a nagyobb távolságból való fotográfálást is, két méter távolságból az irótoillat olyan élesen tudta lefotografálni, hogy a tollba préselt betűk is megjelentek a képen. Így sikerült a betegekétől távolabb is elhelyezett kísérleti csővel lefényképezni belső szervezeit. *Jon Macintyre* glasgowi orvosnak sikerült szintugy növelni a Röntgen-sugarak intenzitását, úgy hogy ő a kézből lefényképezheti a légnyrészeket vagy a csontokat. Fluoreszkáló ernyőt használ kísérleteihez a melyen élesen kivehető a szív és mellhártya mozgásai.

— Bélyegesonkítás tudományos uton. Hegyfokony Kakos turkevei plebánus, ismert jeles természettudós azzal a kérelemmel fordult a folyammérnöki hivatalokhoz, hogy közöljék vele a folyók vizzállásának 1876-ot megelőző adatait. Hegyfokonyak, a ki nemrég nagy meteorológiai művet írt, ennek a művének kiegészítésül volt szüksége az adatokra. A tudós plebánus a turkevei parokián csendes lélekkel várta az értesítéseket és szeme előtt kedvesen zugtak a folyók, melynek áradása és apadása nemcsakára hitese szám adatok alakjában kerül eléje. A várt becses számok helyett azonban bekopogtatott az hozzája, mely elől senki sem menekül meg: az adóhivatal. A kiszámlálási adóhivatal fizetési megintést küldött Hegyfokonyaknak, hogy a sátoralja-új helyi folyammérnök-séghez intézett megkeresése miatt, melyben a

Tiszának 1851—1875-iki vizzállását kérelmezi, két forint bírságot fizessen. De legalább adatokat küldött volna a sátoralja-új helyi adóhivatal, ha már megletelezte a tudóst De azt írta, hogy az adatokért forduljon a földmívelési miniszterium vizrajzi osztályához, holott ott ezek az adatok nincsenek meg. Érdekes a dologban az, hogy Hegyfokony tíz év előtt a bécsi meteorológiai állami intézettől tíz évre terjedő hőmérsékleti adatokat kért. Az intézet igazgatója, a ki soha sem látott, készségesen megküldötte díjtalanul a másolatot és nem letelezte meg bélyegtelen leveleért.

Irodalom és Művészet.

Lourdes. Dr. Purtyván a budapesti központi papnövelde tanulmányi felügyelője, a ki a mult esztendőben egy 250 személyből álló zárandokszereget vezetett Lourdesba, a zárandokut közben szerzett tapasztalatoknak, Lourdesnak leírása és a csodás gyógyulások ismertetéséből álló munkát írt, mely a napokban hagyta el a sajtót. Az előfizetési felhívás szerint: a 12 képpel illusztrált és 14 ivre terjedő munka ára: finom velin papíron, fűzve 1 frt 20 kr, diszes vászonkötésben 1 frt 80 kr, legfinomabb vastag velin papíron diszkötésben 3 frt.

Az ember vagy Hogy neveljük magunkat és másokat. Írta: Stolcz A. Fordította: Karacsay Árpád. Stolcznak hire sokkal nagyobb, minthogy „Az ember” című munkáját nagyon ajánlani kellene. Jelen művében az embert jellemzi, születésétől egészen a sirig. Munkája az emberi életet 12 hónapra osztja s úgy mutatja be az élet különböző változatait. Ladidarius és humoros, sokszor az igazság rovására darabos irálya kedvelté teszük műveit szelvényben-hosszban. A mű 10 ív, finom papírra nyomva. Ára 35 kr, fél vászonba 60 kr, egész vászon-kötésben 75 kr. Ajándékul igen alkalmas. Megrendelhető az „Oktató Népkönyvtár” szerkesztőségében, Pozsony (Fereneciek).

Ügyvédi Naptár. Jegyzék Napló ügyvédek, közjegyzők, bírák és bírósági végrehajtók számára 1897. évre. Szerkesztő: dr. Kenedi Géza budapesti ügyvéd. Az ügyvédek naptára már a harminczharmadik évfolyam, a mi már méltó tanúsága annak, hogy ez a naptár, melyet Légrády Testvérek adnak ki, házagpótló irt tölte be. Tekintetbe véve a naptár tartalmát még a nagy közönségnek is méltán ajánlhatjuk mert megtalálni bent a nagy közönség szükségletére szükséges dolgok közül sokat. Tartalma a következők címek alatt lát napvilágot. Napijegyek. Naptár. A felséges uralkodóház. Bélyegilletéki táblák. Bélyeg- és illeték szabás. Magyar közjegyző díjszabályzat. Budapesti váltó törvényszéki díjszabás. A budapesti V. ker. kir. járásbírság díjszabása. Kamatszámítás. Különböző államokban érvényes pénznemek az új koronaérmékkel összehasonlítva. Postai és távirati szabályok kivonata. Mértékek. Sorsolási naptár. Az igazságügyi szervezet cím alatt törvényszékek és budapesti ügyvédek címjegyzékét hozzák A különféle cím alatt a bécsi ügyvédek, a bécsi cs. k. közjegyzők név- és lakjegyzéke, magyarországi miniszteri rendeletek és felsőbb bírósági határozatok. Ára e naptárnak 1 frt 40 kr. ajánlott bérmentesen küldve 1 frt 55 kr. Megrendelhető Légrády Testvéreknél Budapest Váci-körút 78.

Levelyszerinti oktatás a németnyelv megtanulására a Rosenthal-féle módszer szerint. Különös tekintettel a magánoktatásra írta Poilacssek Mór, átmézte dr. Szemák István. Ezen kimerítő és kitünő németnyelvtanból, a mely tizenöt — 30 kros levélből fog állani, most jelent meg a 9—12 levél, Grimm Gusztáv kiadásában Budapesten. Előfizetési ára az egész műnek 4 frt.

Scotti híres Elmékedéseiből papok számára megjelent a II-ik kötet. Az egész mű 4 kötetre, 100 ivre terjed, ára kötetenkint 1 frt 50 kr, v. 5 s. assignanda. Az év minden napjára közöl elmékedéseket a vasár- és ünnepnap evangéliumok alapján. Szellemes gondolatokkal egyrészt eszményi világlátásban mutatja be papi hivatásunkat, másrészt képessé tesz

sőt ihlettségbe is hoz lelkes szént beszédeket tartani (a hétnek két napjára való tekintettel hét éven keresztül is.) Főnésges eszméi folytán a megszűgyentülés télelme nélkül bátran lehet e becses művet a ft. papságnak kiváló figyelmébe ajánlani. A fordító címe: *Adju tus Secundus* áldozat, Szatmár, kath. főgymnasium. Kívánatra megtekintés végett is meg lehet a művet kapni.

Arleszállítás. Az általam f. évi január havában kiadott Scheffmacher-féle „Vitzó Katerizmus” című munkából mindeddig oly kevés példány fogyott el, hogy a munka nyomtatási költségeire sem elegendő. Ez okból anyagi veszteség elhárítása végett eddigi árat leszállítom. Ára ezután bérmentesen megküldéssel 1 frt 20 kr, vagy erga 4 sacra Neptanítók, hitoktatók és növendékpapok ezentul is 1 írtért kapják. Györi Farkas Sándor, ny. plebánus, Perbetén (Komáromm.).

Közgazdaság.

Társadalmi osztályok.

(—k —n.) Erős, gazdaságilag s erkölcsileg független középosztály képezte a nemzet politikai s gazdasági fejlődésének legbiztosabb alapját. A merkantil-liberalizmus szétrobantotta ezt a középosztályt s megteremtette az újat, mely alakulásában van még, de keretét tisztán ki lehet venni; megteremtette az új középosztályt a maga hasonlatosságára s képére, kompolitának, kapzsinak, önzőnek, mely rokonságát meg nem tagadhatja, a nyugati államban hasonló körülmények között megszületett új társadalmi osztályokkal, mert mindkettőnek megteremtője a nemzetközi mozgó tőke, a kapitalizmus.

Ki tagadhatná, hogy a magyar középosztály napja tündezőben van. A liberalizmus válságba sodorta a mezőgazdaságot, hogy a társadalmi osztályok legerősebbikét, a gazdaságot koldusbotra juttassa. Az anyagi helyzet pedig nagy befolyást gyakorol ugy az egyes, mint egész osztályok erkölcsi értékére s megbízhatóságára. Innét van az, hogy ez a középosztály, melyre a nemzet válságos időkben biztos támaszkodhatott anyagi s erkölcsi tekintetben, ma kihalóban van, jobban mondvá átférfölddik a liberalis kormányok hivatal-apparátusává, mely a mindennapi kenyéért áruba bocsátja meggyőződését, függetlenségét s az ősi hagyományoknak mond czinikus módon bucsut.

A mezőgazdaság s a kézműipar, mint foglalkozási ágak, nem hozzák meg azt a jövedelmet, mely után a közteherviselés a mezőgazdának a kézműiparosnak biztosítaná azt a közdolgok elintézésében felette szükséges független befolyást, melyet az utóbbi évtizedben a a közjólét érdekében oly sajnosan nélkülözünk. De szabad e téren rideg finansziális szempontokra helyezkedni s azt mondani, hogy mivel a mezőgazda s a kézműiparosnál az új földesurak, földbérlok s a kézműipar gyárjait termelő-osztály több adót fizetnek s szolgai leereszkedéssel viseltetnek a liberális alkotások iránt, szabad-e azért a régi középosztály megsemmisítésére mindent elkövetni, s ezzel megbontani a társadalmi osztályok közt azon egyensúlyt, mely mellett politikailag s anyagilag fejlődhetünk.

Mert hiábavaló minden törekvés. A szabadelvűség által megteremtteni szándékolt középosztály nem fogja sohasem a régít pótolhatni. Anyagi áldozatokat nem ismer ez az új osztály, mert rideg s önző, sem a haza fogalma, sem a vallás nem lelkesíti, minden tettének rugója az önfentartás ösztönéből takad, mindenben a legértékesebb önérdék irányítja, mert istene neki a pénz mindenhatósága. És erre támaszkodják a nemzet összesége? A középosztály fogalmához tartozik, hogy ne csak közpesszerű jövedelemmel rendelkezék, hanem hogy független s szilárd legyen. Ezt pedig a nagytőke által mozgásba hozott rétegekről nem mondhatjuk. Alája van rendelve a tőke nemzetközi jellegének, azért sem nem független, sem nem

Alvó növények. Már évtizedek előtt megfigyelték, hogy vannak növények, melyeknél az ébrenlét és az alvás szabályosan változik. Olyan növényeknél észlelik ezt, melyeknek összetett leveleik vannak, — de ezeknél is csak a fiatal példányokon. Az alvó növényekhez tartoznak a *Strophium guianense*, *Pimela spectabilis* és néhány fűféle. [Az alvás abban nyilvánul, hogy a növények leveleiket vagy felfelé vagy az ég hosszában összehajlítják és így éjszaka a levélnek az ellenkező oldala van kifelé fordítva, mint nappal.]

Az alkohol hatása a táplálkozásra. Az amerikai Yale-egyetem élettani laboratóriumában legutóbb két tudós: Chittendon és Mandel érdekes vizsgálatokat végeztek arra nézve, hogy az alkoholin milyen befolyása van a táplálkozásra? A kísérletekből az derült ki, hogy ha a táplálékhoz egy-két százalék abszolút alkoholt vegyitnek, ez még elősegíti az emésztést, ellenben nagyon hátráltatja, ha ennél több alkoholt használnak. Egy esetben mikor három százalék alkoholt vegyittek az ételbe, a táplálkozás 17 százalékkal rosszabb volt. Ugyanez volt eredmény, ha az abszolút alkoholt rospálínkával helyettesítették vagy pedig megfelelő mennyiségű brandy-t vagy gint vegyittek az ételbe. Az alkohol tehát, csakély mennyiségben hasznára válik az emésztésnek; de csak nagyon kis mennyiségben, nagyobb adagban hátrányosan hat a szervezet teartására.

A csodafényképek. Nagy feltűnést keltettek annak idején a csodafényképek, a melyeket Röntgen az ugynevezett X-sugarakkal állított elő, és méltán, mert szinte hihetetlen volt. miként lehet az élő ember csontvázát lefényképezni. Ma már köztudomású ez a felfedezés és nagy jelentőséget főleg orvos-buvárok használnak fel, akik azon fáradoznak, hogy tökéletesítsék Lenárd-Röntgen felfedezéseit. *Remy és Contremoulin*, a párisi Académie des sciences november havi ülésén barmulatos éles fényképeket mutattak be, a melyeken a kéz csontjain kívül vala mennyi éris meglátszik Tanulmányozni sikerül az előadók módszerével az élő ébrények vérkeringését, a csontosodás haladását és a fogak fejlődését. Egy charlotenburgi tanárnak olyan erős hatású Röntgen-féle sugarakat sikerült földéznie, a melyek 2 és fél milliméter vastag zinkplében és vaslemezeken áthatolnak. A sugarak oly intenzívek, hogy áthatolnak Buksa tarár laboratóriumában 2 centiméter vastag asztallemezen, az asztal alatt álló zinkszekrények, a melyben egy csomagban hat fényérző lemer feküdt és valamennyi hat lemezben élesen megjelent a zinkszekrényke fedelén levő fogantya. Buksa tanár megkísérelte a nagyobb távolságból való fotografálást is, két méter távolságból az irótoilat olyan élesen tudta lefotografálni, hogy a tollba préselt betűk is megjelentek a képen. Így sikerül a betegektől távolabb is elhelyezett kísérleti oszóel lefényképezni belső szervezeteit. *Jon Macintyre* glasgowi orvosnak sikerült szintgy növelni a Röntgen-sugarak intenzitását, úgy hogy ő a kézből lefényképezheti a lágyrészeket vagy a csontokat. Fluoreszkáló ernyőt használ kísérleteihez a melyen élesen kivethető a szív és mellhártya mozgásai.

Bélyegcsontítás tudományos uton. Hegyfok y Kakos turkevei plebános, ismert jeles természettudós azzal a kérelemmel fordult a folyamamérnöki hivatalokhoz, hogy közöljék vele a folyók vizállásának 1876-ot megelőző adatait. Hegyfokynak, a ki nemrég nagy meteorológiai művet írt, ennek a művének kiegészítésül volt szüksége az adatokra. A tudós plebános a turkevei parokián csendes lélekkel várta az értesítéseket és szeme előtt kedvesen zugtak a folyók, melynek áradása és apadása nemsokára hiteles számadatok alakjában kerül eléje. A várt becses számok helyett azonban bekopogtatott az hozzája, mely élől senki sem menekül meg: az adóhivatal. A kisujzállási adóhivatal fizetési megintést küldött Hegyfokynak, hogy a sátoralja-ujhelyi folyamamérnök-séghez intézett megkeresése miatt, melyben a

Tízának 1851—1875-iki vizállását kérelmezi, két forint bírságot fizessen. De legalább adatokat küldött volna a sátoralja-ujhelyi adóhivatal, ha már megteleztette a tudóst. De azt írta, hogy az adatokért forduljon a földmívelési miniszterium vizrajzi osztályához, holott ott ezek az adatok nincsenek meg. Érdekes a dologban az, hogy Hegyfok y tiz év előtt a bécsi meteorológiai állami intézettel tiz évre terjedő hőmérsékleti adatokat kért. Az intézet igazgatója, a kit soha sem látott, készségesen megküldötte díjtalanul a másolatot és nem leteleztette meg bélyegtelen leveleért.

Irodalom és Művészet.

Lourdes. Dr. Pur t Iván a budapesti központi papnövelde tanulmányi felügyelője, a ki a mult esztendőben egy 250 személyből álló zárandokereget vezetett Lourdesba, a zárandokot közben szerzett tapasztalatoknak, Lourdesnak leírása és a csodás gyógyulások ismeretéből álló munkát írt, mely a napokban hagyta el a sajtót. Az előfizetési felhívás szerint: a 12 képpel illusztrált és 14 ivre terjedő munka ára: finom velin papíron, fűzve 1 frt 20 kr, disza vaszonkötésben 1 frt 80 kr, legfinomabb vastag velin papíron diszkötésben 3 frt.

Az ember vagy Hogy neveljük magunkat és másokat. Írta: Stoloz A. Fordította: Karacsay Arpád. Stoloznak hire sokkal nagyobb, minthogy „Az ember” című munkáját nagyon ajánlani kellene. Jelen művében az embert jellemzi, születésétől egészen a sirig. Munkája az emberi életet 12 hónapra osztja s úgy mutatja be az élet különböző változatait. Ladidarius és humoros, sokszor az igazság rovására darabos irálva kedveltté teszik műveit szelében-hosszában. A mü 10 iv, finom papírra nyomva. Ára 35 kr, fél vaszonba 60 kr, egész vaszon-kötésben 75 kr. Ajándékul igen alkalmas. Megrendelhető az „Oktao Népkönyvtár” szerkesztőségében, Pozsony (Ferenciek).

Ugyvédi Naptár. Jegyzék Napló ügyvédek, közjegyzők, bírák és bírósági végrehajtók számára 1897. évre. Szerkesztő: dr. Kenedi Géza budapesti ügyvéd. Az ügyvédek naptára már a harminczharmadik évfolyam, a mi már méltó tanúsága annak, hogy ez a naptár, melyet Légrady Testvérek adnak ki, hézagpótló ürt tölt be. Tekintetbe véve a naptár tartalmát még a nagy közönségnek is méltán ajánlhatjuk mert megtalálni bent a nagy közönség szükségletére szükséges dolgok közül sokat. Tartalma a következők címei alatt áll napvilágot. Napjegyek. Naptár. A felséges uralkodóház. Bélyegilletéki táblák. Bélyeg- és illeték szabás. Magyar közjegyző díjszabályzat. Budapesti váltó törvényeséki díjszabás. A budapesti V. ker. kir. járásbírósg díjszabása. Kamatszámítás. Különböző államokban érvényes pénz-nemek az új koronaértékkel összehasonlítva. Postai és távirali szabályok kivonata. Mértékek. Sorsolási naptár. Az igazságügyi szervezet czim alatt törvényesékek és budapesti ügyvédek czimjegyzékét hozzák A különféle czim alatt a bécsi ügyvédek, a bécsi cs. k. közjegyzők név- és lakjegyzéke, magyarországi minis-teri rendeletek és felsőbb bírósági határozatok. Ára e naptárnak 1 frt 40 kr. ajánlott bérmentesen küldve 1 frt 55 kr. Megrendelhető Légrady Testvéreknél Budapest Váci-kört 78.

Levelszerinti oktatás a németnyelv megtanulására a Rosenthal-féle módszer szerint. Különös tekintettel a magánoktatásra írta Poilacssek Mór, átnézte dr. Szemák István. Ezen kimerítő és kitünő németnyelvtanból, a mely tizenöt — 30 korn levélből fog állani, most jelent meg a 9—12 levél, Grimm Gusztáv kiadásában Budapesten. Előfizetési ára az egész műnek 4 frt.

Scotti híres Elmélkedéseiből papok számára megjelent a II-ik kötet. Az egész mü 4 kötetre, 100 ivre terjed, ára kötetenkint 1 frt 50 kr, v. 5 s. assignanda. Az év minden napjára közöl elmélkedéseket a vasár- és ünnep-napi evangéliumok alapján. Szellemes gondolat-aival egyrészt eszményi világításban mutatja be papi hivatásunkat, másrészt képesekké tesz

sőt ihlettségbe is hoz lelkes szént beszédekert tartani (a hétnek hét napjára való tekintettel hét éven keresztül is.) Főnséges eszméi folytán a megazgyenyülés téelme nélkül bátran lehet e becses művet a ft. papságnak kiváló figyel-mébe ajánlani. A fordító czime: A d j u t u s Secundus áldozat, Szatmár, kath. főgymasium. Kivánatra megtekintés végett is meg lehet a művet kapni.

Árleszállítás. Az általam í. évi január havában kiadott Scheffmacher-féle „Vitázó K a t e k i z m u s” című munkából mindeddig oly kevés példány fogyott el, hogy a munka nyomtatási költségeire sem elegendő. Ez okból anyagi veszteség elhárítása végett eddigi árát leszállítom. Ára ezental bérmentes megküldés-sel 1 frt 20 kr, vagy erga 4 sacra Neptanító, hitoktatók és növendékpapok ezental is 1 frtért kapják. Győri F a r k a s Sándor, ny. plebános, Perbetén (Komáromm.).

Közgazdaság.

Társadalmi osztályok.

(— k — n.) Erős, gazdaságilag s erkölcsileg független középosztály képezte a nemzet politikai s gazdasági fejlődésének legbiztosabb alap-ját. A merkantil-liberalizmus szétrobantotta ezt a középosztályt s megteremtette az újat, mely alakulásában van még, de keretét tisztán ki lehet venni; megteremtette az új középosztályt a maga hasonlatosságára s képére, kozmopolitának, kapzsinak, önzőnek, mely rokonságát meg nem tagadhatja, a nyugati államokban hasonló körülmények között megszületett új társadalmi osztályokkal, mert mindkettőnek megteremtője a nemzetközi mozgó tüke, a kapitalizmus.

Ki tagadhatná, hogy a magyar középosztály napja tünedezőben van. A liberalizmus válságba sodorta a mezőgazdaságot, hogy a társadalmi osztályok legerősebbikét, a gazdasztályt koldusbotra juttassa. Az anyagi helyzet pedig nagy befolyást gyakorol úgy az egyes, mint egész osztályok erkölcsi értékére s megbízhatóságára. Innét van az, hogy ez a középosztály, melyre a nemzet válságos időkben bizton támaszkodhatott anyagi s erkölcsi tekintetben, ma kihalóban van, jobban mondva átfomálódik a liberalis kormányok hivatal-apparátusává, mely a mindennapi kenyérért áruba bocsájta meggyőződését, függetlenségét s az ősi hagyományoknak mond cinikus módon bucsut.

A mezőgazdaság s a kézműipar, mint foglalkozási ágak, nem hozzák meg azt a jövedelmet, mely után a közteherviselés a mezőgazdának s kézműiparosnak biztosítaná azt a közdolgok elintézésében felette szükséges független befolyást, melyet az utóbbi évtizedben a közjólét érdekében oly sajnosan nélkülözünk. De szabad e téren rideger finansziális szempontokra helyezkedni s azt mondani, hogy mivel a mezőgazdaság s a kézműiparosnál az új földesurak, földbérlok s a kézműipart gyárilag termelő-osztály több adót fizetnek s szolgál leereszkedéssel viseltetnek a liberalis alkotások iránt, szabad-e azért a régi középosztály megsemmisítésére mindent elkövetni, s ezzel megbontani a társadalmi osztályok közt azon egyensúlyt, mely mellett politikailag s anyagilag fejlődhetünk.

Mert hiábavaló minden törekvés. A szabadelvűség által megteremteni szándékoltt középosztály nem fogja sohasem a régipótolhatni. Anyagi áldozatokat nem ismer ez az új osztály, mert rideg s önző, sem a haza fogalma, sem a vallás nem lelkesíti, minden tettének rugója az önfentartás ösztönéből takad, mindenben a legutóbb önérdék irányítja, mert itszöneki a pénz mindenhatósága. És erre támaszkodják a nemzet összesége? A középosztály fogalmához tartozik, hogy ne csak középszerű jövedelemmel rendelkezék, hanem hogy független s szilárd legyen. Ezt pedig a nagytöke által mozgásba hozott rétegekről nem mondhatjuk. Alája van rendelve a tüke nemzetközi jellegének, azért sem nem független, sem nem

szilárd. És ennek az új megbízhatatlan osztálynak a kedvéért áldozta fel a magyar liberális-mus a közgazdasági-osztályt, a kézműiparos-osztályt, melyek hanyatlása maga után vonta a kisgazda s kisiparos-osztály megszűlését. Gyenge vizsgálatára szolgál a gazdasági-osztály, hogy lehet állami s megyei hivatalnok, gazdasági-vezető, vagy akár bérlő, a kézműiparosnak, hogy lehet gyári felügyelő, munkavezető s mint ilyenek több, vagy legalább is annyi jövedelemmel bírnak, mint azelőtt, mikor az a föld, melynek most bérlője, tulajdonát képezte s a kézműiparos, ki ma a nagytőke alkalmazottja, önállóan üzte mesterségét. Az önállóság s függetlenség persze oda van.

A társadalmi osztályok kérdése tulajdonképpen tehát gazdasági kérdés, melynek lényege abban áll, hogy úgy a mezőgazdasági, mint az ipari termelés terén egészséges haladás csak úgy érhető el, ha a középtermelésnek akadályokat utjába nem gördítünk, mert ez zálogát képezi a kistermelés akadálytalan fejlődésének is. Ha körütekintünk, mindennek ellenkezőjét látjuk, a mi az ország gazdasági haladásának biztató jelét képezne. Ipari s mezőgazdasági termelés tönkretéve, a kisipar pang, a kisbirtok szertelen felaprózása pedig siettetti a válság befejezését, mely ezer s ezer megbízható magyar parasztagda szájából veszi ki a mindennapi kenyeret. A középtermelés hasonló körülmények között van, hiányzik az ellenálló erő s képesség a kapitalisztikus behatásoknak gyengítésére. Mert csak a nagy tőke az a gazdasági erő, mely a kis- s középtermelést kiszípolozza, szolgává teszi, ezzel utját egyengetve azon új középosztálynak, melyből állami s a közérdek tekintetéből semmi vizsgálatot sem meríthetünk. Azért minden erőnkkel rajta leszünk, hogy a régi középosztályt helyreállítsuk, mert az újól sem a gazdasági válság megszüntetését sem alkotmányos jogaink megvédését, sem a társadalmi béke, az erkölcsök s a vallásos élet helyreállítását nem remélhetjük. Mert a kapitalisztikus uralom nyomában nem jár sem a szabadság, sem a gazdasági erők egyensúlya, sem az erkölcsök s a vallás tisztelése.

* **Idői bortermésünk.** Egy évtized előtt még az országban igen sok bort szűrték, jöellehet már akkor is sok kárt okozott a filloxera. Bőrünk azonban annyit termelt, hogy nemcsak a beltől szűkségletet fedezett, hanem még a külföldnek is jutott mintegy 15-20 millió forint értékű bor. A filloxera azonban rohamosan pusztított s csakhamar ezer és ezer hold szőlő vált parlaggá, bortermésünk pedig mindinkább kevesebb volt. Végre annyira jutottunk, hogy idegenből, tulajdon részben Olaszországból vagyunk kénytelenek behozni borokat. Különösen a peronospora viticola fellépése óta tapasztaljuk szőlőink nagy arányu visszaesését és bárha a szakértő gazdák bebizonyították, hogy e betegség ellen sikerrel lehet védekezni, azért 100 és 100 ezer hektóliter bornak való szőlő pusztul el ezen a réven. De nem elég, hogy elpusztul a sok szőlőfűrt, hanem a legnagyobb baj az, hogy mindenütt ott, a hol a szőlőket a peronospora megtámadta és a hol a védekezést, vagyis a permetezést nem tartják célra-vezetőnek a megmaradt szőlőbogyókból is savanyu ecetes ízű mustot szűrnek. Így volt ez az idén is.

* **Fakereskedelmünk veszedelme.** A magyar fakereskedelmet, mely külforgalmunknak igen jelentékeny mennyiséget szolgáltatott, komoly veszély fenyegeti egész mezőgazdasági termelésünknek legközevlebb versenyhátránya Románia részéről. A szomszéd ország ugyanis mely óriási erdő-állományának értékesítésére eddig kizárólag a fekete-tengeri kikötőket használta fel, legújában erős versenyt kezdett fakereskedelmünkkel itt benn Magyarországon. Szakkörökből figyelmeztetnek bennünket arra, hogy ez a verseny rendkívül erősen sújtja a magyar kereskedelmet, annál is inkább, mert a romániai fabehozatal a legrovidebb idő alatt valóssággal elarástotta az országot. A romániai fakereskedők saját ügyünköt lelétesítették Orsován s most a Dunán hozzák fel az erdőikben vágott faanyagot. A folyó év tavaszkor

jelent meg a nálunk eddig alig ismert romániai fa a magyar piacokon, s rövid 6 hónap alatt több mint ötszáz ezer méterezés nyers és fűrészelt áru özönlött be az országba. A romániai verseny az egész vonalon szembeáll a magyar termeléssel s a könnyelműen, megmondatlanul kötött vámszerződést példátlanul kikálnáza, megrojtja a magyar kereskedelmet.

* **A német tőzsdeadó hozadéka.** A folyó év szeptember havában a német tőzsdeken a forgalmi adó 1.179.000 márkát, a bányavégadó 1.276.039 márkát, összesen tehát 2.454.079 márkát eredményezett, a mi 271.719 márkával kevesebb a múlt év megfelelő időszakának eredményénél. Ez adatok azt bizonyítják, hogy a tőzsde ügyletei oly nagyon rentábilisak, hogy a megadóztatást könnyen elbirják, míg az a csökkenés, a mely a bevételeknél tapasztalható, arra vall, hogy a létező üzemeltetések száma fogy, a mi mindenesetre örvendetes körülmény, de oka az is, hogy a német tőzsdei körök az új tőzsdetörvények hatását meghamisíthatassák, a határidő-üzleteket már most beszüntetik, holott a törvény ezeket csak a jövő január 1-től kezdődőleg tiltotta el. Bizony ideje volna, ha már nálunk is behoznák a mindennapi igen jól beváló tőzsdeadót.

* **Lisztkiyvitelünk Angliába.** Londonból írják a követk-zóket: A néhány hét óta észlelhetővé vált erősebb és jobb áramlat következménye lön, hogy a magyar liszt is jobb fogadtatásban részesül mostanában, mint részelt a múlt augusztás havában. Október havában, ambar még erre a hónapra vonatkozólag nem jelentek meg statisztikai adatok a liszt-forgalomról, a forgalom még nagyobb arányu volt, mint szeptemberben. Az áruforgalmi adatok szerint bevitték Magyarországból Angliába a múlt évi szeptember havában 104.000 angol mázsát. Október havában a forgalmat 115.120.000 angol mázsára becsülik. Érdekes a feljegyzésre, hogy a folyó évben (kilencez hó alatt) Magyarországból összesen 946.000 angol mázsa lisztet szállítottak Angliába szemben a múlt évi hason időszakal forgalommal, a mikor a bevitt 966.960 angol mázsára rugott. A különbség tehát 50.000 mázsa. Ha azonban a liszt-forgalom a folyó évből hátralevő hetekben is olyan arányu lesz, a minő a múlt hetekben volt, akkor nagyon valószínű, hogy Magyarországból jóval több liszt jut el 1896. év folyamán Angliába, mint a menyűi érkezett 1895-ben. Mindenesetre a lisztárak további fejlődésétől függ a forgalom is és ha az árak javulni fognak, a mire pedig kilátás van, akkor a magyar malmok és az angol lisztimportőrök között élénk összeköttetést lehet várni.

VASUTI ÚJ MENETREND.

— Érvényes 1896. okt. 1-től. —

Budapest—Székesfehérvár—N.-Kanizsa.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Györsv.: 7:00 reg.	8:30 d.e.	8:40 d.e.	11:45 d.e.
Szem.v.: 7:10 reg.	9:16 d.e.	9:26 d.e.	1:39 d.u.
Vegy.v.: 2:25 d.u.	4:27 d.u.	4:33 d.u.	8:55 este
Vegy.v.: 5:25 d.u.	7:39 este	—	—
Györsv.: 7:45 este	9:11 este	9:18 este	12:10 éjjel
Szem.v.: 9:25 este	11:33 este	11:43 este	3:52 éjjel

N.-Kanizsa—Székesfehérvár—Budapest

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Szem.v.: 12:15 éjjel	4:16 reg.	4:24 reg.	6:29 d.e.
Vegy.v.: —	6:15 reg.	8:25 d.e.	—
Györsv.: 5:47 reg.	8:39 reg.	8:49 reg.	10:10 d.e.
Vegy.v.: 10:00 d.e.	2:10 d.u.	2:35 d.u.	4:31 d.u.
Szem.v.: 2:00 d.u.	6:00 d.u.	6:08 este	8:12 este
Györsv.: 5:06 d.u.	8:00 este	8:15 este	9:40 este

Sz.-Fejérvár—Veszprém. Veszprém.—Sz.-Fejérvár.

Indul	érkezik	Indul	érkezik
Szem.v.: 5:20 d.e.	8:03 d.e.	4:19 reg.	6:— d.e.
" " 9:34 d.e.	10:52 d.e.	7:03 reg.	8:34 d.e.
" " 1:— d.u.	2:33 d.u.	4:43 d.u.	5:53 d.u.
" " 9:27 este	11:— este	9:11 este	11:09 est.

Székesfehérvár—Komárom-Ujszöny.

Indul: d. e. 10:—	Vegyves v. Érk.: d. u. 2:46
este 9:32	Személy v. éjjel 12:41

Komárom-Ujszöny—Székesfehérvár.

Indul: regg. 3:41	Vegyves. Érk.: d. e. 8:22
d. e. 11:27	Személyv. d. u. 2:26

!! Csak 35 kr. !!

1 drb. kautsuk monogramm

2 kezdő betű dobozzal együtt, Fehérmegeye és környéke részére egyedül alulirotnál kapható.

Könyvkötészetemben

mindennemű könyvek igen jutányos árban és tartósan köttetnek

KAUFMAN F.

könyv- és papírkereskedésében, Székesfehérvár, Kossuth-utca, 5. sz.

Temetkezési vállalat az Órangyalhoz.

K Ö V Á R I E D E

Székesfehérvár, sas-utca 2. (fekete sas szálloda mellett.)

Fiókhizlet: buzapiacz 2.

Ajánlja a kor igényeinek teljesen megfelelő temetkezési vállalatát hol érczés fakoporsók minden nagyságban és színben oly dus választékban kaphatók, hogy e tekintetben is a legnagyobb városok hasonló vállalataival versenyezni képes. Művészeleg kiállított díszkoporsók, (Sarkofagok) valamint kettős üvegűtetű, légmentes koporsók (a holttest bérhova szállítására) nagy választékban vannak, ugyszintén halottas szobák, feljاراتok s ajtóok behuzatalára megkívántató gyászposztó, díszes ravatal s tartozékaival rendelkeznek, hogy e tekintetben a fővárosi ilyenmű vállalatokhoz fordulni felesleges. Szóval temetkezési vállalata úgy van berendezve, hogy a legkényesebb igényeket kielégíteni képes, mit eléggé bizonyít a más városokban s megyeszerte több ízben a legelőkelőbb családoknál előfordult gyász esetek alkalmával közmegelegedéssel teljesített szolgálatai. Főelve mérsékelt árak mellett pontos kiszolgálás, kizárva a hivatalos toakodás. Végül ajánl szemfüdeleket, halotti öltönyöket, virágokat, fátvólokát és sirkoszorukat, melyek üzletében nagy választékban, olcsó áron kaphatók.

*Bármennemű nemesi címerek elkészítésére vállalkozom.

A nagyérdemű közönség eddigi pártfogását továbbra is kérem.

Nyomatott Számmr Imrénél, Székesfehérvárott.